

כאם כוונת

פסוקים ו'שק / חנוכה

(1) 335 W

וישב יעקב וגו' [ל'ו א]. פרש"י בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף וכו'. גראה דודאי רוצה השי"ת בשלות צדיקים שהנאה להן הנאה לעולם, ומי סגי לצדיקים דאכלי הרי עלמא [הוריות י ב], אבל הכוונה לענין החינוך הלמוד להבנים, שיעקב חשב שאינו צריך שוב לדאוג עבור חינוך בניו שהם כולם בחירי ה' וצדיקי עולם שהקב"ה משתבח בהם, וקפצה עליו רוגזו של יוסף, שמוה חויבן שלעולם אף בבנים היותר גדולים בעולם והיותר צדיקים צריך האב שלא להסיח דעתו מהם ולהוכיחם ולהורותם איך להתנהג, המשל מהפחמי [ב"ר פד ו, ומובא ברש"י] לא מובן כלל וצ"ב.

(2) 335 W

וראיתי פעם פירוש נפלא מאד בשם הבעל שם טוב צוק"ל. "הבעל שם פירש שער גיל י"ג חינוך האב על הבן הוא בבחינת שכר ועונש. אם הבן עושה טוב, האב נותן לו ממתקים ומיני מטעמים כדי לפייסו להמשיך בדרך זו, ואם אין הבן עושה כשורה, האב צריך לקיים את דברי שלמה המלך (משלי כ"ט) "יסר בנך ויניחך" כדי ליישר דרכיו. טעמו של דבר זה הוא על פי דברי הגמרא (סנהדרין ל"א):, שיצר הרע שולט באדם או משעת יצירה או משעת יציאה מבטן אמו עיי"ש. אמנם יצר הטוב שבאדם לא נכנס בו עד שמגיע לגיל י"ג, (כן מנזכר נקבלת רנכ פרש"י ד' פסקא ל"ט עיי"ש). מגיל זה ואילך יכול האב לחנך את בנו על ידי ההתלהבות והשמחה שבמצוות ה'. אין האב צריך למצוא עונשים לבנו החוטא, אלא צריך לעורר את הטוב שבלב בנו, ועל יד כך מדריכו בדרך הטובה והישרה. וזהו מה שהאב מברך "ברוך שפטרני מענשו", כלומר ברוך - שאני לא צריך יותר להעניש את בני" וזהו ביאור נפלא מאד.

"ויגדלו הנערים והיה עשו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אהלים" (כ"ה, כ"ז). ובמדרש רבה (פרשה ס"ג פסקא י') "א"ר אלעזר צריך אדם להטפל בבנו עד י"ג שנים, מיכן ואילך צריך שיאמר 'ברוך שפטרני מעונשו של זה'". ועל פי דברי המדרש מובא בהלכה (א"ח סימן רכ"ה סעיף ז' כ"מ"א): "יש אומרים מי שנעשה בנו בר מצוה יברך, 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שפטרני מענשו של זה' (מהר"ל נשם מדכ"י) ומסיים שם הרמ"א "וטוב לברך בלא שם ומלכות".

וכבר הפליאו הרבה מהקדמונים איך יכול להיות שאב יברך על בנו בהגיעו לגיל י"ג, 'ברוך שפטרני באילו שאומר שאינו צריך לעסוק בחנוך בנו יותר, הלא הרבה פעמים עיקר החנוך הוא אחר י"ג שנים? ובפרט כאן במדינותינו שבעוונותינו הרבים היא "ארץ הנסיונות", מגיל זה ואילך מתרבים הנסיונות יותר ויותר? ...

פרק זה ואתן לך דינר או שני דינרין, וגם או ילמד וישתדל כדי לקבל אותן המעות, וקבלת המעות אצלו יותר נכבד מן הלמוד, לפי שתכלית הלמוד אצלו או הוא קבלת המעות שהובטחו לו. וכאשר יהיה בעל הכרה יותר וייקל בעיניו גם דבר זה וידע שהוא דבר פחות ערך, משדלים אותו במה שהוא יותר חשוב מזה ואומרים לו למד כדי שתהיה רב ודין יכבדוך בני אדם ויעמדו מפניך ויקיימו דבריך ויגדל שמך בחיך ואחר מותך י" כמו פלוני ופלוני, ואז ילמד וישתדל כדי להשיג אותה המעלה, ותהיה התכלית אצלו שיכבדוהו בני אדם וינשאוהו וישבחוהו, וכל זה מגונה, אלא שצריכים לכך מחמת קלות דעת האדם שעושה תכלית הלמוד דבר אחר חוץ מן הלמוד, ויאמר מדוע לומד אני את הלמוד הזה אלא כדי להשיג בו הויה ב' באמת, וזהו אצל חכמים שלא לשמה, כלומר שהוא מקיים את המצות ועושה אותם י" ולומד ומשתדל לא למען אותו הדבר עצמו אלא למען דבר אחר, והזהירונו חכמים עליו השלום מזה ואמרו לא תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם י" רומזים למה שביארתי לך שלא יעשה תכלית הלמוד לא שיכבדוהו בני אדם ולא רכישת ממון, ואל יעשה תורת ה' פרנסה, ואל יהא אצלו תכלית הלמוד אלא ידיעתו בלבד, וכן אין תכלית האמת אלא לדעת

ואתה המעיין הבן ממני משל זה ואחר כך שים לבך לשמוע דברי בכל הענין הזה. גנית. שנער צעיר הוכנס אצל מחנך ללמדו התורה, וזה טובה גדולה לו בגלל מה שיגיע אליו מן השלמות אלא שהוא מחמת גילו הצעיר וחוסר דעתו לא יבין ערך אותו הטוב, ולא מה שיביא לו מן השלמות. והנה ההכרח מביא את המלמד שהוא מושלם ממנו לזרוזו על הלמוד בדבר החביב עליו מחמת גילו הצעיר, ויאמר לו למד ואתן לך אגוזים או תאנים, או אתן לך חתיכת סוכר, ואז ילמד וישתדל לא לעצם הלמוד לפי שאינו יודע לזה ערך, אלא כדי להשיג אותו האוכל, ואכילת אותו המאכל אצלו יותר חשוב מן הלמוד ויותר טוב בלי ספק, ולפיכך חושב הוא את הלמוד עמל ויגיעה שהוא עמל בו כדי שישגי באותו העמל אותה המטרה החביבה עליו והיא אגוז אחד או חתיכת סוכר, וכאשר גדל ונתחזק שכלו ונעשה קל בעיניו אותו הדבר שהיה מחשיבו מקדם, וחזר להעריך דברים אחרים, משדלים אותו באותו הדבר היותר חשוב בעיניו, ויאמר לו מלמדו למד ואקנה לך נעלים נאים או בגד שתארו כך, וגם או ישתדל לא לעצם הלמוד אלא לאותו הלבוש כי אותו הבגד

אצלו יותר חשוב מן הלמוד והוא תכלית הלמוד וכאשר תהיה דעתו יותר שלמה וייקל בעיניו דבר זה, משדלים אותו במה שהוא

(3) 335 W
סנהדרין
ל'א

4

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (לו, ב)

47
תורת
יוסף

את דבתם רעה - כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו... ומזלזל בבני השפחות לקרותן עבדים (רש"י)

ביאור הענין נראה כך: הרי כבר אמרו חז"ל (ברכות טז ע"ב): "אין קורין אמהות אלא לארבע", ופירש"י: "שרה, רבקה, רחל ולאה". ואיך, אם כן, הולידו בלהה זלפה שבטים? אלא מחמת שהיו שפחות נאמנות לאמהות והתבטלו כלפיהן. על ידי זה בנו את בית ישראל על שם האמהות.

מעתה יש לומר, שהאחים סברו שהתבטלות זו צריכה להיות גם מבחינת השפחות - בלהה וזלפה, וגם מבחינת הבנים עצמם, בגדר "עבד מלך - מלך", ורק בדרך זו דוקא אפשר היה שייקראו שבטים, ולכן קראו להם עבדים. לא כדי לזלזל בהם, אלא אדרבה, כדי שעי"ז תהיה עליהם תורת שבטים.

אך יוסף חלק עליהם וסבר שההתבטלות של השפחות היתה דיה, ועל ידה הן עצמן נחשבות חלק מרחל ולאה, ובניהן שבטים מלכתחילה, משום שהם בעצמם בני האמהות.

ונראה, שיוסף והאחים הלכו בזה לשיטתם: יוסף ראה שמש וירח משתחווים, ויהי זה אמו רחל, והרי לכאורה רחל מתה? אלא שבלהה שפחת רחל היתה כרחל עצמה - ירח גמור, וממילא סבר שהיא יכולה להוליד שבטים גמורים.

ואכן יעקב גער ביוסף, להעמיד דברי האחים: "הבא נבוא אני ואמך"? הרי אמך מתה, ואי אפשר שיתקיימו דברייך! אמנם, "ואביו שמר הדבר", היינו שהוא עצמו גם היה בשיטת יוסף כי שפיר נתקיים החלום ע"י בלהה.

ויש להוסיף ולומר, שזו גופא גם היתה המחלוקת בענין ראובן שהפך יצועי אביו מאהל בלהה לאהל לאה; ראובן היה בשיטת השבטים שקראו לבני השפחות עבדים, משום שבלהה אינה רחל עצמה, ולכן גם תבע את עלבון אמו לאה, שהיא קודמת לבלהה, אבל יעקב סבר שהיא כרחל עצמה, ולכן קודמת היא ללאה.

6) Lubawitsher Rebbe

As for Ramban's question—why Yosef still went to his brothers, knowing that they wanted to kill him—Rashi would answer simply that this brings to light the greatness of Yosef. Even though he was fully aware of the potential dangers involved, Yosef still went to seek his brothers in order to carry out his father's instruction: "Go now and see how your brothers are doing and how the sheep are doing and bring me back news" (v. 14).

In fact, upon failing to find his brothers in Shechem, Yosef would have had the perfect excuse to return home, since his father only told him to go to Shechem, and not to Dosan (above v. 13). Nevertheless, out of his great loyalty to his father, Yosef continued on his mission, beyond the "letter of the law" of what his father had demanded, out of his tremendous enthusiasm in fulfilling this mitzvah.

In the final analysis, we see that God sent Gavriel—the angel of severity—to test Yosef in order to see how far his loyalty to his father would extend. Yosef passed the test with distinction, demonstrating the utmost dedication to the observance of a mitzvah, even at the risk to his own life.

11
16

5) רמב"ם

17) נסעו מזה. הסיעו עצמן מן האחיה. נלכה דחניה, לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם. ולפי פשוטו שם מקום הוא, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, לשון ר' שלמה. ואין הכונה לרבותינו שיפרש לו האיש נסעו מזה מן האחיה והלכו לעורר עליך דינין ותרעומות, שאם כן היה נמנע ללכת ולא היה מסכן בעצמו. אבל הכונה להם כי האיש גביאל אשר הגיד לו הגיד אמת, ואמר לשון משמש לשני פנים, ושניהם אמת, והוא לא הביץ הנסתר בו, והלך אחר הנגלה ממנו, וילך אחר אחיו וימצאם בדותן כאשר אמר לו. ודרשו זה, מפני שהאיש הזה הוא מלאך ואם כן יודע הוא

אנה הם, ולמה לא אמר הנם בדותן, ואמר כמסתפק ששמע מהם שילכו שם ואינו יודע אנה הם, ולכן יעשו מדרש

8) תוס' ע"פ ר"י

7) רמב"ם

ענין זה' כשאל מלכות רש"י מר' אבהו בר זמרת דרמשמי, שהיה אצל שבד סכנים אצל אביו נבלה וחי לא קלינא קר אצל ארבעים למישהו קטול ותמזר היה ומסמחא בלגנא היה: ר"י

ד כל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו. וכל מי שנאמר בו יהרג ואל יעבור ונהרג ולא עבר הרי זה קדש את השם. ואם היה בעשרה מישראל הרי זה קדש את השם ברבים, כדניאל חנניה (מישאל ועזריה וכו') עקיבה וחביריו. ואלו הם הרוגי מלכות שאין מעלה על מעלתם. ועליהם נאמר כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. ועליהם נאמר לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח: וכל מי שנאמר בו יהרג ואל יעבור ועבר ולא נהרג הרי זה מחלל את השם, ואם היה בעשרה מישראל הרי חלל את השם

2

9) כ"ט
79/0

מזה בלע כי כהרוג וכו' במדרש אחר שאכלו ושמו רצו להרג ואמר יהודה מה בלע איד
 כבוד לאלקינו אין זה מברך אלא מנאץ והוא תמוה וכו' עפ"י מש"ס בשבת שאמר
 ר"י ח"י לי שקיימתי ג' סעודות וילי הוליל שאכלתי ג' סעודות דהנה דבר זה קל הוא
 לאכול ג' סעודות וכ"א יוכל לעשות אלא שקשה לאכול אותם לשם תנוה וקראת לשבת
 עונג והאוכל לשם שמ"ס יש לאכלתו קיום שאוכל בשבילה בערב משא"כ מי שאינו
 אוכל לשם שמ"ס היא הנאה עוברת וזה שאמר ר"י ח"י לי שקיימתי ג' סעודות שעשיתי
 להם קיום ויגלית והוא כנון, ואמרו חז"ל כוס של ברכה צריך להגביה טפח וכן הקרקע
 שאמר כוס ישועות אשא וכו' כ"ל ע"ד שבי הרמב"ם שיהי אוכל לשם שמ"ס כדי שעי'
 אכילה יהי לו כח לעבוד ה' והנה אנו מברכים ברכת המ"ז ואכלת ושבעת אין אנו
 מברכים על הנאת הגופניות אלא שעי"ז כולל לעבוד ה' כהוגן והיינו כוס של ברכה
 המ"ז צריך להגביה מן הקרקע טפח להורות נתן שלא נברך על הנאת ארציות אלא שיש
 לדבר זה מעלה העולה בית אל ויגביה הכוס למעלה ויברך שנתן לו כדי שבעו כדי שיוכל
 לעבוד בוראו בך כדכתיב כוס ישועות אשא שעי"ז בשם ה' אקרא:
 וזה כונת המדרש שחללה אכלו ושמו ואח"כ באו להרוג כי ע"י אכילה ושתייה יהי להם
 כח לעמוד נגד רחמנות אח"כ ואמר יהודה אנו באים להרג את הכפש ע"י אכילה
 ושתי' זו איד כבוד לאלקינו שנתן לנו לאכול לעשות ע"י עבירה אין זה מברך אלא מנאץ
 ואין מברכים אלא להי' שנתן לנו מחי' כדי להפין עמ"יכו לעבוד ה' ודברי המדרש מבוארים וק"ל:

ביצד ניתן להבחין על מעשה אם הוא מיצה"ר או מיצה"ט

10) 431k
ה' ש"ה

"ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות

עמה" (לט, י)

כתב בספר "שער בת רבים" אמרו חז"ל דאשת פוטיפר כוונתה היתה לשם
 שמים, כי ראתה בכוכבים שגדולה עומדת לה ממנו, וטעתה שלא היה ממנה רק
 מבתה, כדפירש רש"י. אמנם צריך להבין מנין ידע זאת יוסף, שרצונה מצד הרע
 ולא רצה לשמוע אליה הרי כוונתה היתה לשם שמים? אלא התשובה כתובה
 בפסוק "ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה" מזה הבין יוסף שאינו
 מצד יצה"ט, דלעשות דבר טוב לא משכנעים כל כך הרבה, ומזה שהיא שכנעה
 אותו ולא הרפתה ממנו "יום יום", אות היא שמעשה יצה"ר הוא.

אמר האלשיך הקדוש (במשלי טו) רבים מקשים מדוע נשתנה יצה"ט מיצה"ר,
 יצה"ר בא פעמים רבות אל האדם הומה ודוחק ולא ינוח עד אשר יפול אצלו,
 לא כן מעשה יצה"ט, אשר בא פעם אחת או פעמים ודיו, אם היה מעשהו של
 יצה"ט כמו יצה"ר היינו שומעים לו ואפילו עוד יותר מהיצה"ר, ומדוע אין דרכם
 שוה?

אלא, אנו רואים בעולם המסחר, דהסוחר המביא למכור סחורה טובה כמו
 מרגליות ואבנים טובות, אין הוא צריך להטריח עצמו לפתות את לב הקונים
 בדברים רבים, כי יודע בעצמו אשר ודאי ימצא קונים רבים על סחורתו הטובה,
 ואם לא ימכר כאן ימכר במקום אחר, לא כן הסוחר הבא עם סחורה רעה הוא
 מוכרח לפתות לב הקונים ברוב דברים, ומשתדל בכל מאמצי כחו עד שימכור,
 זאת אומרת דבר טוב לא צריך שיכנוע, דבר רע צריך שכנוע.

כמו כן בענינו, היצה"ט בא לאדם עם סחורה טובה, להדבק בהי' הטוב והמטיב
 ולעסוק בתורה היקרה מפז ופנינים, אשר היא חיינו ואורך ימינו בעוה"ז ובעוה"ב,
 לכן דבריו מעטים הם, ומי האיש החפץ חיים ישמע אליו, לא כן יצה"ר בא לאדם
 עם סחורה רעה וסם המות, ומי שוטה ופתי ישמע אליו, לכן בא פעמים רבות
 ומטריח בכל כוחותיו לפתות בני אדם עד שמרבה להם חשק רב לקנות סם המות,
 ולכן את העבירות עושים בשמחה ובחשק גדול, משא"כ את מצוות.

3

כאן מרמזת לנו התורה, באיזה אופן יבחין האדם בכל מעשה אם הוא מצד יצה"ר או מיצה"ט, כאשר רואה האדם שכנוע יום יום ללא הפסק, וחשקו רב ועצום לעשות אותו המעשה, ודאי שהוא מצד הרע, אולם כאשר מבחין אשר אין למעשה זה שכנוע יום יום, ואין לו בזה חשק גדול אות היא שזהו עצת יצרו הטוב.

(13) וְשָׂאֵן כְּלִים מִמֶּנּוּ

לפנים מן החומה מקדש מהם, שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני. הר הבית מקדש ממנו, שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם. החיל מקדש ממנו, שאין גוים וטמא מת נכנסים לשם. עזרת נשים מקדשת ממנו, שאין טבול יום נכנס לשם, ואין חיבים עליה חטאת. עזרת ישראל מקדשת ממנה, שאין מחסר בפורים נכנס לשם,

היכלות, כי מבואר בגמרא (גיטין ס:) כי על פי הדברים האלה כרמי אתך ברית (שמות לז, כז), כי עיקר ההבדלה ניכר במושבע"פ. עיקר השמחה של ימים אלו הוא השמחה בזה שאנו יהודים, זה הוא השמחה הכי גדולה שיש בעולם, שזכינו להיות עם ה', נמצא כי הימים הם צמחת ימי שמחה יחירה. . . .

השמחה של ימי המנוחה הוא שלא עשוי גוי, בימים אלו נחברר שמחה זו, ויש חיוב בימים אלו להרגיש שמחה זו בלב האדם, אם אנו רוצים לומר הלל, הרי צריך להיות ימי שמחה יחירה, וכלי שמחה שאנו יהודים מאיפה נקח השמחה האמיתית שיהי

ימי שמחה. הרי שזה הוא עבודתנו בעת קריאת ההלל להרגיש מקודם החילוק בין יהודי לגוי, ולשמח שאנו יהודים, ולשמח בזה אשר בחר בנו, ובוה נוכל להגיד הלל כי הם ימי שמחה. ימי שמחה בגימטריא ואהבת, מורה על ב' אהבות אהבת ה' ואהבת ישראל, והוא עבודת הימים לאהוב השי"ת ולשמח בזה שאנו דבקים בו יתברך, ולאהוב כל איש ישראל מדד זה שאנו כולנו בניו למקום, ולבוא לידי שמחה אמיתית, ונוכל לזכות לימים אשר בהם יתגלה קדושת כל איש ישראל, והקשר הנורא שיש בין ישראל לאביהם שנשמים בציאת גוא"ל.

(12) מִיָּמֵינוּ - סָרְגָה גְבוּהַ עֲשָׂרָה טַפְחִים, וְשָׁלַשׁ

עשרה פרצות היו שם, שפרצום מלכי יון. סורו וגדרום, וגזרו כנגדם שלש עשרה השפתחיות. לפנים ממנו - החיל עשר צמות, וששים עשרה מצלות היו שם.

הלכה
ובתורה
אליה

(14)

עיקר מלחמת יון היה לנטל ההדלל בין ישראל לעמים, מה שכלל ישראל חושבים כי הם עם הנבחר, ומזכרים ומשנחים אשר בחר בנו מכל העמים, זה רצו היונים לעקור. ודבר זה מבואר באור גדליהו בשם השפת אמת (מרמ"ז ד"ה א'תא) כי על כן גזרו נגד ג' מנות חודש שנת מילה שבהם ניכר ההדלל בין ישראל לעמים הן בגוף והן בכל הנהגתם, ובאלו המצוות רואים ההבדלה בג' בחינות של עולם שנה נפש.

איתא במשנה (מדות פ"ג מ"ג) לפנים ממנו סורג גבוה עשרה טפחים, וי"ג פרצות היו שם, שפרצום מלכי יון וחזרו וגדרום וגזרו כנגדם שלש עשרה השפתחיות, ע"כ. ובתוס' יו"ט שם חידש כי הסורג היה כדי לתת מקום והדלל בין העכו"ם הנכנסין להתפלל בבית ה' ולהביא קרבנות ובין ישראל, כי עכו"ם אסורים ליכנס לחיל כדאיתא בפ"א דכלים (מ"ט), עיי"ש. ובסורג הזה פרצו היונים י"ג פרצות, כי היונים הסכימו שיהיה בית המקדש רק שהם רצו לנטל קדושת הבית ושקדושה זו מיוחדת רק לעם ישראל, ושעם ישראל מקודשים יותר משאר האומות, ואח ההדלל הזאת בין ישראל לעמים באו היונים לעקור, ולכן פרצו י"ג פרצות בסורג, שהוא המחילה המדללת בין ישראל לעמים, ומורה שאין לעובדי כוכבים שייכות לקדושת המקדש, ואח זה היה עיקר כונת היונים לנטל.

ונצחונו של יון פירושו כי כלל ישראל קנו בחזרה זה ההכרה, שידעו כי הם מובדלים כל העמים. וי"ל כי לכן אז התחיל להתנוץ אור מושבע"פ כמבואר בפרקי

Why should the quality of a miracle be a reason not to include Chanukah in the *Kisvei HaKodesh*? For after all, Chanukah involved a miracle, too, and just as the miracle of Purim warranted that it be recorded in a book of the Holy Writings, why was this not the case for the Chanukah miracle? Furthermore, what was the difference in quality that called for the miracle of Purim to be committed to writing, but not that of Chanukah?

ישנה חזק אצל למה נמשלה אסתר
 לשיר לומר לו מה שיר סוף כל הלילה אין
 אסתר סוף כל הנסים והיא איכה תנוכה
 ניתנה לכתוב ספר אסתר ויהיה

15
 אה"י אה"י

There are actually two valid reasons why the miracle of Chanukah was not incorporated in the *Kisvei HaKodesh*. Only a prophet can write a book of *Kisvei HaKodesh*, and because the miracle of Chanukah took place during the Second Temple period, when the era of the Prophets had already come to an end, this was why this miracle was not included in the *Kisvei HaKodesh*.

15
 Commentator
 ה'ס"ב

HaRav Chaim Yosef Sonnenfeld points out that Chazal tell us that *Kisvei HaKodesh* was to contain only 24 books; and thus there was no possibility for a 25th book to be added to the Holy

suggests Rav Sonnenfeld. For the word "חנוכה", is comprised of the two words "חנו" and "כה" — this signifies that when it came to the 25th book of *Kisvei HaKodesh*, even though it qualified to be included in the *Kisvei HaKodesh*, yet "חנו" — "they rested" and abstained from including this book, based on the tradition that only 24 books may be included in the Holy Writings, not 25.

HaRav Sonnenfeld offers yet another allusion to this phenomenon, in the initials of the word "חנוכה":

- The letter ח equals the number 8.
- The letter נ alludes to the נביאים, prophets.
- 6 The letter ו equals the number 6.
- The letter כ alludes to the Holy Writings, כתובים.
- The letter ה equals 5 and alludes to the Five Megillos.
- Plus the Five Books of Torah equals 24. Only these books and no others may be included in the *Kisvei HaKodesh*.

א) We can divide the above into the following sequence:

ח' נביאים — The Eight Books of the Prophets

- יהושע — Yehoshua
- שופטים — Book of Judges
- שמואל — Books of Samuel I and II
- מלכים — Kings
- ירמיהו — Jeremiah
- יחזקאל — Ezekiel
- ישעיה — Isaiah
- תרי-עשר — The Twelve Minor Prophets

ו' כתובים — Six Books of the Holy Writings

- תהילים — Psalms
- איוב — Job
- דניאל — Daniel
- עזרא ונחמיה — Ezra - Nehemiah
- משלי — Proverbs
- ז — Chronicles

ה' מגילות — The Five Megillos

- מגילת אסתר — The Book of Esther
- מגילת רות — The Book of Ruth
- מגילת איכה — The Book of Lamentations
- שיר השירים — The Song of Songs
- מגילת קהלת — The Book of Ecclesiastes

15

Raw Pam OR מ'381N

א"ת א"ת
12/15/06

§ "Shalom Bayis" Candles (Vayeishev, 5743/1982)

On erev Shabbos Chanukah a person should preferably *daven Minchah* before lighting the Chanukah candles (see *Mishnah Berurah* 679:2). There are two reasons for this. *Shaarei Teshuvah* (ibid.) writes that since the *Minchah* prayer is in place of the daily afternoon sacrifice, it should be recited before the lighting of the Chanukah menorah, which commemorates the nightly kindling of the Menorah which always followed the daily afternoon sacrifice in the *Beis HaMikdash*. It would also be contradictory to welcome Shabbos with the lighting of the menorah and then *daven* the Friday *Minchah tefillah*.

What should a person do if he cannot attend an early *Minchah minyan* before lighting the menorah? Should he *daven Minchah* without a *minyan* or should he light the menorah and then *daven Minchah* in its normal time with a *minyan*? This question is a matter of dispute. *Kaf HaChaim* (671:79) quotes the opinion of *Prf Megadim* that *Minchah* takes precedence, even if one will have to *daven* without a *minyan*. The opinion of *Kitzur Shelah* is that one should not forfeit the opportunity to *daven Minchah* with a *minyan* in order for it to precede the lighting of the menorah.

Aside from the halachic issues, there is an important ethical factor to be considered which is often overlooked. In many homes, erev Shabbos Chanukah is an especially hectic day, compounded by the fact that the Shabbos candle-lighting time is one of the earliest of the entire year. There is much pressure and tumult in the home, especially when there will be relatives and guests arriving for this festive Shabbos.

Thus, while it is certainly meritorious for one to *daven Minchah* with a *minyan* before lighting the menorah, this should not be done at the expense of family members (i.e., one's wife or mother) who require help at home to prepare for Shabbos. If going to an early *minyan* will cause them difficulty or add to the stress at home, one should rather light Chanukah candles and then *daven Minchah* with a *minyan* at the normal time.

The con
between a r
(see *Chullin*
cept is note
says that if
Shabbos an
because the
Mishnah Be

To illustra
situation, R'
tzaddik R'
Chaim cons
saintliness,
lous perform

Once, a s
formed the
his house at
was ready to
light it. He p
readjusted th
the clock tic

Finally, R'
the menorah
rebbe why he
explained, 'I
certainly far
one is even
altogether. C
missible to c
pain of miss

What wou
fectly justifie
late and cau
you know th
can't you m
opinion of th
uphold his v
and not hur

"Candles

5743/1982)

erably *daven*
see *Mishnah*
rei Teshuvah
e of the daily
ghting of the
y kindling of
n sacrifice in
to welcome
en the Friday

arly *Minchah*
en *Minchah*
l then *daven*
on is a matter
inion of *Pri*
will have to
h is that one
ith a *minyan*

ethical factor
homes, erey
inded by the
ie earliest of
n the home,
ving for this

en *Minchah*
not be done
nother) who
to an early
t home, one
Minchah with

The concept of *גְּדוּלַת הַשְּׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ*, "Great is peace between a man and his wife," is found in many places in the Talmud (see *Chullin* 141b, *Shabbos* 116a). A classic example of this concept is noted in the laws of Chanukah. The Gemara (*Shabbos* 23b) says that if a poor person cannot afford to purchase candles for both Shabbos and Chanukah, he should rather buy Shabbos candles, because they promote *shalom bayis*, domestic tranquility (but see *Mishnah Berurah* 678:1).

To illustrate the broad implications of this seemingly uncommon situation, Rav Pam would tell a story about the great and holy *tzaddik* R' Nachum'ke Kaplan of Horodna, whom the Chofetz Chaim considered his *rebbe*. Reb Nachum'ke was renowned for his saintliness, humility and perfection of *midos*, as well as his meticulous performance of *mitzvos*.

Once, a student of his wanted to observe how Reb Nachum'ke performed the *mitzvah* of lighting the Chanukah menorah. He came to his house at the proper time and noticed that although the menorah was ready to be lit, Reb Nachum'ke did not seem to be in any hurry to light it. He paced back and forth, occasionally looked out the window, readjusted the wicks, and became engrossed in thought. Meanwhile, the clock ticked on and the preferred time for lighting passed by.

Finally, Reb Nachum'ke's wife came into the room and then he lit the menorah. The *talmid* was puzzled by the delay and asked his *rebbe* why he had missed the preferred time to light. Reb Nachum'ke explained, "Didn't you notice that my wife was not here? You are certainly familiar with the *halachah* that to preserve *shalom bayis*, one is even permitted to give up the *mitzvah* of Chanukah candles altogether. Certainly to avoid a rift in *shalom bayis* it was permissible to delay the lighting until my wife arrived, and spare her the pain of missing the performance of this *mitzvah*."

What would the reaction of other men be? They would feel perfectly justified in exploding in anger at their wives for coming home late and causing them to miss the preferred time for lighting: "Don't you know that I want to light the menorah at the proper time? Why can't you make sure to be home?" Reb Nachum'ke had a different opinion of the matter. He understood that it was more important to uphold his wife's honor, *even if her lateness was due to negligence*, and not hurt her feelings. The Chanukah menorah could wait.

(7)